

които вѣрватъ въ Бога, живѣятъ по-лошо отъ свѣтскитѣ, които минаватъ за безвѣрници. Изкуство е да знае човѣкъ, какъ да живѣе. За да живѣе правилно, той трѣбва да бжде разуменъ.

Всички хора говорятъ за добѣръ, за мораленъ животъ, но коя е мѣрката, която опредѣля нѣщата като морални и неморални? Преди всичко, човѣкъ трѣбва да изхожда отъ едно общо положение, съ което да опредѣля нѣщата. Само тогава можемъ да кажемъ, че истински мораль е онзи, който засѣга всички хора еднакво. Моральтъ подразбира еднакви отношения къмъ всички живи същества. Споредъ този мораль всички същества иматъ право да дишатъ, понеже сж потопени въ въздуха; всички същества иматъ право да се ползватъ отъ свѣтлината, защото тя прониква навсѣкжде и обхваща цѣлата природа; всички същества иматъ право да се ползватъ отъ водата и отъ твѣрдата храна. Следователно, който се осмѣли да отнеме едно отъ тия права на кое и да е живо същество, той постѣпва по отношение на него неморално. Никой нѣма право да лишава съществата отъ правата, които природата имъ е дала. Всѣко живо същество има право да се ползува отъ благата на природата, за да става правилна обмѣна между външния и вътрешния свѣтъ. И най-малкитѣ същества искатъ да живѣятъ. Животътъ на съществата се опредѣля отъ степенъта на тѣхното съзнание. Съзнанието имъ опредѣля и тѣхнитѣ блага. Колкото по-високо стои едно същество, толкова повече блага има на разположение и толкова по-разумно ги използва. Като знаете това, благодарете и на най-малкото благо. Микроскопическото благо, добре използвано, струва повече отъ най-голѣмото благо, неизползувано или неразумно използвано.

И тъй, не се стремете къмъ голѣми богатства, къмъ голѣма сила, къмъ много знания. Всички хора не могатъ да бждатъ еднакво богати, силни, учени, но всички могатъ да иматъ поне едно благо, което да използватъ добре и да се радватъ на неговитѣ плодове. Нѣма сила въ свѣта, която може да отнеме микроскопическото благо на човѣка. Цѣлото небе ще се бори за това благо, но нѣма да допусне да му го отнематъ. Що се отнася до голѣмитѣ блага, въпросътъ е поставенъ другояче. За голѣмитѣ блага човѣкъ самъ трѣб-